

110 ГОДИНИ ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО
„ТРАПЕЗИЦА – 1902“
ТРАДИЦИЯ И РАЗВИТИЕ
В ТУРИЗМА, ТУРИСТИЧЕСКИТЕ СПОРТОВЕ
И ЕКОЛОГИЧНИТЕ ИНИЦИАТИВИ
НА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Туристическо дружество „Трапезица – 1902“ е неправителствена организация, създадена преди 110 години във Велико Търново. Членува в Български туристически съюз, Българска асоциация за алтернативен туризъм, Национална асоциация за детски и младежки туризъм и българските федерации по туризъм, алпинизъм, катерене и ориентиране.

Дружеството пълноценно присъства в обществения живот на града и страната с инициативи и богата дейност, свързани с развитие и популяризиране на туризма, туристическите спортове, екологията, културните традиции, с утвърждаване на идеите за активен живот в хармония с природата.

ВЕКОВНАТА ТУРИСТИЧЕСКА ТРАДИЦИЯ
НА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Дружеството е основано през 1902 година от група ентузиастасти, последвали призива на Алеко Константинов за отдиш сред природата. Те приканват съвременниците си да опознаят туристическите и историческите забележителности на България и съдействат за утвърждаване на толерантността, познанието и духовното развитие чрез активен здравословен и емоционален начин на живот.

Моско Москов, Стоян Коледаров, Цоньо Герганов, Леон Филипов, арх. Георги Козаров, Йордан Кулелиев, Стефан Върлев, Стоян Бояджиев, Димитър Геров, Михаил Петков, Тотю Дюлгеров, Христо Шипчанов, Деян Станков, Георги Исапов (Хондро), Кръстьо Ников и още много имена могат да бъдат прибавени към първостроителите на туристическото движение във Велико Търново. Те неуморно, с думи и с дела, привличат към движението все повече и повече последователи.

По своя характер туристическата дейност в началото е била културно-просветна и е имала реално влияние върху

обществения живот - чрез своята философия на родолюбие, чрез инициативите за изучаване и съхраняване на историята, чрез представяне на театрални и оперни постановки, чрез вечеринки, забави, концерти и излети сред природата. Това, което днес наричаме туристическа борса, води началото си от онези възторжени дни на "Седмицата на туризма", провеждана всяка пролет и изпълена с интересни инициативи, популяризиращи туристическата дейност.

Въпреки, че Туристическо дружество "Трапезица" не е първото по учредяване в България, много инициативи първо тръгват от него:

- 13.12.1903 г. - Благотворителен бал във Велико Търново, средствата от който са използвани за залесяване поречието на река Янтра и хълмовете около града. Впоследствие балът се превръща в една от традиционните благотворителни инициативи на Дружеството, възстановена в съвременната му история през 2007 г.

- 1904 г. – по инициатива на дружество "Трапезица" се създава археологическа секция към местния клон. Издирени, проучени и описани са много местни старини. В специални витрини са изложени снимки на исторически и природни забележителности от българското землище.

- 1904 г. – открива се безплатна ученическа спалня по инициатива на арх. Георги Козаров, на втория етаж на прогимназията, в къщата на братя Паница. В тази връзка са отпечатани и първите туристически рекламни материали.

- 1905 г. – организира се общоградски излет до Царевец и Трапезица, а на традиционния благотворителен бал през декември за пръв път прозвучава туристическия марш "Балкани" по текст на Кирил Христов и музика на Иван Константинов. Този марш е химн на туристите и до днес.

- 1907 г. – издава се Туристически пътеводител, чиято подготовка започва още през 1903 г. с безвъзмездния труд на Леон Филипов, арх.Георги Козаров, Никола Марков, Димитър Багрилов и инж.Христо Сапаров. Постъпленията от 4-хилядния тираж са определени за изграждане на първата туристическа хижа в България – на Царевец.

- 24 май 1922 г. – освещаване на първата туристическа хижа „Трапезица“ на хълма Царевец, която се превръща в притегателен център на културно-просветната мисия на туристите.

- 1925 г. - опити за проникване, изучаване и описване на

околните пещери от доц. Рафаил Попов, същият, който проучва Мадарското плато и открива Омуртаговия надпис при Чаталар.

- Издава се списание „Турист“.

- 14 юли 1960 г. – първи ученически поход от Тимок до нос Емине с водач учителят Любомир Войников.

- 25 октомври 1960 г. - откриване на първия скален заслон в местността Устето. Пуска се тролей над Устето.

По традиция - и до днес, водеща е ролята на дружеството в развитието на пешеходния туризъм, ориентирането, алпинизма, катеренето, ски-туризма, ученическия туризъм, водните спортове, планинското колоездене, художествената самодейност.

Сред традиционните общественозначими дейности на Туристическо дружество „Трапезица-1902“ е оформянето, маркирането и обезопасяването на туристически маршрути и пътеки в околностите на Велико Търново. Дружеството се грижи за поддържането и популяризирането в региона на екопътеки с дължина над 150 км.

ЗНАЧИМИ СЪБИТИЯ И КЛУБНА ДЕЙНОСТ В СЪВРЕМЕННАТА ИСТОРИЯ НА ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО „ТРАПЕЗИЦА – 1902“

От създаването си през 1902 до 1946 година Туристическото движение в България определя себе си като културно-просветно. Събитията от септември 1944 година драстично променят концепцията за развитие на туризма и въпреки съпротивата на туристическите дейци, ръководени от тогавашния председател Цоньо Герганов, дружествената дейност е ликвидирана, уставът и демократичните традиции на управление са погазени, предприемчивият дух на туристите не се толерира.

След 1957 година туризмът започва да се възобновява, но вече като масова спортна дейност, развиваща се в секции към заводи, предприятия и училища.

През 1970 година е открит новият Туристически дом "Трапезица", популярен сред великотърновци със сладкарница "Еделвайс", а сред гостите на града – като туристическата спалня с най-красив изглед.

Най-дългогодишни са традициите в пешеходния туризъм. През 2009 година Клубът по пешеходен туризъм и туристически спортове при ТД „Трапезица-1902“ чества 100 години от основаването си с откриване на фотоизложба и представяне на юбилеен сборник. Няма кътче в България и на Балканите, което

великотърновските планинари да не са опознали.

Наред с масовите туристически прояви, се развиват и дейностите, свързани с високи спортно-технически постижения.

Носители на многобройните награди на Клуба по спортно ориентиране „Трапезица-1954“ са републикански, балкански, европейски и световни шампиони. Първият шампион на България при мъжете от Туристическо дружество "Трапезица - 1902" е Ангел Ганцаров, 1972 г. Днес сред младата смяна оринтировачи - медалисти са Иван Сираков, Апостол Атанасов, Валерия Станева, Мартина Джулиева, Григор Караиванов и др. В съвременната си история клубът е традиционен домакин на Държавни първенства и Национални купи.

Представители на Алпийски клуб "Трапезица-1957" осъществяват множество изкачвания в страната и чужбина – Памир, Кавказ, Алпите. В състава на Национална алпийска експедиция през 1989 г., представителят на клуба Петър Панайотов изкачва осемхилядника Анапурна в Хималаите. През 2010 година великотърновски алпинисти стъпиха и на връх Аконкагуа в планината Анди, Аржентина.

Висока оценка за дейността и възможностите на клуба в състезателното катерене са домакинствата на състезания с международен характер - шест Балкански първенства, пет Европейски купи, три Световни купи и едно Световно първенство, както и ежегодните домакинства на Държавните първенства и купи. Сред медалистите в европейски и световни шампионати са Калин Гърбов, Милен Видиновски(АК"Еделвайс"), Цвета Кожухарова, Благовест Лазаров(АК"Еделвайс") и др. Някои от тях днес са изявени треньори на младата смяна в катеренето.

По инициатива на дружеството във Велико Търново се построява най-голямата изкуствена катерачна стена на Балканите. Разработват се и се описват катерачни маршрути при манастира Света Троица и Устето. Издаден е „Водител за катерачи“ с около 300 маршрута.

Ски алпинистите се представят успешно още с първите си стартове през 1968 г. Сред изявените имена в близкото минало са Христо Шипчанов, Веселин Долчинков, Христо Ненков, Георги Димитров, Веселин Стефанов, Петър Петров, следвани днес от носителите на отличия от Държавни първенства Тодор Тодоров, Николай Гугински и Росен Босев. Всяка година на 3 март клубът по ски-туризъм участва в националната проява „Ски-поход на свободата“ - Шипка.

Макар и по-късно развит във времето, клубът по воден

туризъм към Туристическо дружество „Трапезица-1902“ има своето значимо присъствие, както в национални и международни прояви, така и при обучението на деца и младежи.

Николай Терзиев е първият участник на клуба в Международна Дунавска регата през 1971 година. През 2001 година участниците – водни туристи в международната гребна проява са с актив от общо 3518 км., съответно Боряна Иванова 555 км., Людмила Тодорова 883 км и Светлана Георгиева 2080 км. В ТИД-2010 клубът се представя с петима гребци.

Състезателите от Клуба по планинско колоездене „Горгона“ при ТД „Трапезица-1902“ Пламен Петков, Даниел Петков, Петър Дачев и Пламен Стефанов са сред водещите в страната в този спорт и заети призови места в състезанията в различни дисциплини. Клубът е традиционен участник в Спортно-туристическите празници „Ксилифор“, като за целта извършва почистване и маркиране на нови трасета за крос-кънтри, спускане и норт-шорт. През 2008 г. по идея на Иван Хаджиколев, на Ксилифор е изграден и „байк парк“.

По традиция Клубът на туристите ветерани е активен участник в проявите от плана на дружеството – Осмомартенски женски поход, Пролетните и Есенните кампании „Движи се и победи“, празници, концерти, изложби и много други.

Клубът си сътрудничи с Клуб на пенсионера и Регионален исторически музей във Велико Търново, а като член и деен участник в инициативите на Българската федерация на туристите ветерани, традиционно е домакин и на част от тях.

Сред съвременните приоритети на Туристическо дружество „Трапезица-1902“ е обогатяването и разнообразяването на дейностите с децата и младежите. През 2006 година към дружеството се учредява Комисия за ученически туризъм, която координира дейностите на училищните туристически клубове във Велико Търново. През 2012 година те са 9 на брой – в 4 основни, 4 средни училища и Дома за деца. С тях се организират походи, спортно-туристически празници, летни и зимни лагери и училище сред природата, реализират се дейности по проекти.

С учителите-туристи ежегодно се провеждат пролетен и есенен обучителни семинари с практическо обучение в планината и опознаване на подходящи маршрути. През 2007 година в партньорство с ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ е издаден сборник с доклади и съобщения „Туристически и спортни практики в училище“ в помощ на педагози и родители.

Възраждат се и културно-просветните и творчески

инициативи, започнати от първостроителите на туризма в България. Тук се включва не само богатата дейност на туристическите хорове към дружеството, но и организирането на регионални и национални изложби и конкурси, издаването на книги и документални филми, поддържането на собствена електронна медия – интернет страницата на дружеството.

Някои от печатните издания на ТД „Трапезица-1902“:

- „Сто години Туристическо дружество „Трапезица-1902“
- Туристически маршрути в региона на Велико Търново (карта)
- „Здравей, Ксилифор“ (брошура)
- Туристическа карта на град Велико Търново – музеи и културно-исторически обекти
- „Туристически и спортни практики в училище“ (сборник доклади и добри практики)
- „50 години Спортен клуб по ориентиране“ (брошура)
- „50 години Алпийски клуб „Трапезица“ (сборник)
- „100 години Клуб по пешеходен туризъм“ (сборник)
- „40 години Туристически хор „Еделвайс“ (сборник).
- „10 години съвременни училищни клубове по туризъм при ТД „Трапезица-1902“ (брошура).

Към туристическо дружество "Трапезица-1902" има сформирани няколко хорова формации. Вече 42 години художествените успехи и високият творчески заряд на членовете на смесен хор „Еделвайс“ и мъжката формация към него са в основата на богатата концертна дейност. Заедно с дамския хор на туристите ветерани "Света гора", те заслужено се радват на овациите на многобройните почитатели на туристическата песен при ежегодното представяне в националните песенни празници "Песните на България". Очарование внасят и изпълненията на детските вокални групи - "Планинче" при ОУ „Димитър Благоев“ и "Омайниче" при ОУ „Бачо Киро“.

Постиженията на ТД "Трапезица-1902" и неговите клубове често са сред новините – и когато се възстанови Коледният благотворителен бал, и когато се залесява, и когато компетентно се включват към акциите на Планинската спасителна служба и кампаниите в партньорство "Движи се и победи".

През 2009 година се осъществи и една от най-значимите инициативи в съвременната история на дружеството - откриването на Музей на туризма и туристическите спортове в комплекс „Момина крепост“, Ксилифор. Проектът е реализиран в периода 2006-2009 година в партньорство с Регионален

исторически музей, Регионална народна библиотека „П. Р. Славейков“ и Държавен архив – Велико Търново.

С почит към богатото и славно минало, с поглед към бъдещето, което завещаваме днес на своите последователи, ние, членовете на ТД „Трапезица-1902“ ви представяме изложбата „110 години туристическа традиция във Велико Търново“ и ви приветстваме с нашия девиз „Живейте пълноценно!“

16.03.2012 г.
Велико Търново